

บทที่ 6

บทสรุป

6.1 สรุปการศึกษา

ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลให้ระบบสถาบันการเงินของไทยเกิดปัญหาขึ้นมากมาย ทั้งปัญหาสภาพคล่อง และสินทรัพย์เสื่อมคุณภาพ เนื่องจากสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก เป็นผลให้ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนต้องทุ่มเทแก้ไขปัญหาย่างหนัก ทั้งควบคุมกิจการกันระหว่างสถาบันการเงิน การเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินงานทางด้านธุรกิจการเงิน ทั้งการบริหารต้นทุน และการบริหารการตลาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งคิดค้นผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะการขายตลาดสินเชื่อบุคคล ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการ เพื่อพยุงรักษาระบบการเงินเอาไว้ เพราะถ้าหากระบบการเงินล่มสลายจะนำไปสู่ปัญหาลูกโซ่ที่จะกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมตามมาอีกมากมาย

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย จึงเป็นประโยชน์ต่อกิจการธนาคารเอง และนักลงทุน รวมถึงนักวิจัยที่สนใจศึกษาในประเด็นนี้ ซึ่งงานศึกษาที่ผ่านมา ได้เน้นประสิทธิภาพทางด้านเทคนิค และประสิทธิภาพทางด้านต้นทุนเท่านั้น รวมทั้งตัวแปรที่นำมาศึกษาก็ไม่ได้รวมรายได้ที่มีโชดอกเบี่ย ซึ่งปัจจุบันมีบทบาทมากขึ้นในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เข้าไปเป็นตัวแปรในแบบจำลอง ดังนั้น หากได้นำตัวแปรรายได้ที่มีโชดอกเบี่ยเข้ามาศึกษาด้วย ทั้งประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน รายได้ และกำไร จะทำให้ผลการศึกษาที่ได้ชัดเจน และเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจในธุรกิจธนาคารที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลให้ผลการศึกษาที่ออกมาสะท้อนให้เห็นสภาพการดำเนินธุรกิจที่เป็นจริงมากขึ้น โดยวิทยานิพนธ์นี้ได้ศึกษาประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน ใน 2 แบบจำลอง เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน รายได้ และกำไรของแต่ละธนาคาร และเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่าง 2 แบบจำลอง โดยแบบจำลองที่ 1 รวมรายได้ที่มีโชดอกเบี่ยเข้าไปเป็นตัวแปรผลผลิต ส่วนแบบจำลองที่ 2 ไม่รวมรายได้ที่มีโชดอกเบี่ยเข้าไปเป็นตัวแปรผลผลิต

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละธนาคาร มีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของขนาด และคุณภาพของผลผลิต ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับ Hedonic Price Index มาประเมินผลผลิตของแต่ละธนาคารให้อยู่ในมาตรฐานคุณภาพเดียวกัน หลังจากนั้น ก็จะนำข้อมูล

ผลผลิตที่ปรับด้วย Quality-Adjusted Price Index ที่ได้ตามแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวัดประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน รายได้ และกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย 12 แห่ง ในช่วงปี 2541-2546 โดยใช้ Stochastic Frontier Analysis (SFA) ในการวัดประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน ใน 2 แบบจำลองที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า เป้าหมายในการดำเนินธุรกิจของทุกกิจการ คือ การดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ดังนั้น ทุกกิจการจำเป็นต้องวางแผน และหากลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทุกทีในปัจจุบัน ทั้งการลดต้นทุนในการดำเนินงาน พร้อมกับเพิ่มรายได้จากการดำเนินงานให้มากขึ้นในขณะเดียวกัน

ในเชิงทฤษฎีนั้น การลดต้นทุนหรือการบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น หมายถึง การใช้ค่าใช้จ่ายต่ำสุดในการผลิตผลผลิต Y ณ ระดับราคาปัจจัยการผลิต W ซึ่งสามารถแสดงด้วยฟังก์ชันต้นทุน

$$C(Y, W) \equiv \min_x \{W'X | f(X) \geq Y, X \geq 0\}$$

ในขณะที่การเพิ่มรายได้ หรือความมีประสิทธิภาพทางด้านรายได้ ก็หมายถึง การสร้างรายได้สูงสุดภายใต้ผลผลิต Y ณ ระดับราคา P และสามารถแสดงด้วยฟังก์ชันรายได้

$$R(P, W) \equiv \max_y \{PY | f(X) \geq Y, X \geq 0, Y \geq 0\}$$

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรสูงสุดที่เป็นไปได้ภายใต้ผลผลิต ณ ระดับราคา P และราคาปัจจัยการผลิต W ซึ่งสามารถแสดงด้วยฟังก์ชันกำไร

$$\pi(P, W) \equiv \max_{y, x} \{PY - W'X | f(X) \geq Y, X \geq 0, Y \geq 0\}$$

และในทางปฏิบัติสำหรับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ก็มีเป้าหมายกำไรสูงสุดเช่นเดียวกัน โดยมีการประกอบกิจการหลัก คือ การให้สินเชื่อ รายได้หลักจากการประกอบกิจการ คือ รายได้ดอกเบี้ย ส่วนค่าใช้จ่ายหลักที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ คือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการนี้ ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านตลาด ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ซึ่งทุกธนาคารจำเป็นต้อง

วางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายภายใต้ความเสี่ยงเหล่านี้ และตัวอย่างง่ายๆ ที่สามารถเห็นถึงผลกระทบของความเสี่ยงที่มีต่อการดำเนินงานของธนาคาร คือ ผลกระทบจากเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ที่ส่งผลให้ธนาคารไม่สามารถสร้างรายได้ดอกเบี้ย ซึ่งเป็นรายได้จากการประกอบกิจการได้เพียงพอ ทำให้ธนาคารประสบภาวะขาดทุน และจำเป็นต้องหาทางเพิ่มรายได้อื่นให้เพียงพอกับรายได้ดอกเบี้ยที่ลดลง และต้นทุนที่เกิดขึ้น เพื่อให้กิจการสามารถอยู่รอดได้ รวมทั้งสามารถแข่งขันได้ต่อไปในอนาคต ดังนั้น กลยุทธ์ที่กล่าวมา จะมีประสิทธิผลหรือไม่นั้น จะสะท้อนออกมาให้เห็นจากผลประกอบการ ซึ่งหากนำรายละเอียดของผลประกอบการในแต่ละด้านมาศึกษา จะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพทั้งทางด้านต้นทุน รายได้ และกำไร

โดยในช่วงปี 2541-2546 ซึ่งเป็นช่วงหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่ในช่วงของความพยายามแก้ไขปัญหาค่าเงินอย่างจริงจังต่อเนื่องจากปี 2540 โดยมุ่งสร้างความมั่นคงของสถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการอยู่ แก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่รัฐเข้าแทรกแซง รวมทั้งเร่งกระจายสภาพคล่องไปสู่ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง รวมถึงภาคการเงินเองก็เช่นเดียวกัน ต่างพยายามหามาตรการในการควบคุมค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ รวมทั้งปรับองค์กร และเร่งแก้ไขปัญหาลินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ซึ่งจากผลการศึกษาประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน รายได้ และกำไร พบว่า ทุกธนาคารได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และพยายามหาทางฟื้นตัวจากผลกระทบดังกล่าว ดังจะเห็นได้ว่า BBL, BAY, BOA, SCNB และ DBS มีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ดีขึ้น โดย BBL ใช้เวลาฟื้นตัวประมาณ 3 ปี ทั้งการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความพยายามในการสร้างรายได้ให้มากขึ้น ทั้งรายได้ดอกเบี้ย และรายได้ที่มีโชดดอกเบี้ย ส่วน BAY นั้นประสิทธิภาพทางด้านรายได้ลดลงเรื่อย ๆ แต่มีการบริหารต้นทุนที่ดี ทำให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรของธนาคารดีขึ้น สำหรับ BOA, SCNB และ DBS เป็นธนาคารที่มีผู้ถือหุ้นเป็นธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ ทำให้ได้เปรียบในการสร้างรายได้ โดยเฉพาะในช่วงปี 2544-2546 ประสิทธิภาพทางด้านรายได้ดีมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน ส่งผลให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรในช่วงหลัง ๆ ของระยะเวลาที่ศึกษาดีขึ้นด้วย

ส่วน SCB, TMB, KTB, SCIB และ KBANK นั้น ได้หากลยุทธ์ในการเพิ่มรายได้ และบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ แต่ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา นี้ ปรากฏว่าประสิทธิภาพทางด้านกำไรถือว่าอยู่ในลำดับกลาง ๆ โดย SCB ถึงแม้จะไม่สามารถบริหารต้นทุนได้ดีนัก แต่ก็สามารถเพิ่มรายได้ได้พอ ๆ กัน ทำให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรไม่ถูก

กระทบมากนัก ส่วน TMB นั้นมีประสิทธิภาพทางด้านกำไรในลำดับที่ไม่แยจนเกินไป เนื่องจากผลของการบริหารต้นทุนที่ดีมากกว่าประสิทธิภาพทางด้านรายได้ เนื่องจากธนาคารมีรายได้ลดลงเรื่อย ๆ สำหรับ KTB มีประสิทธิภาพทางด้านกำไรไม่ค่อยดีเท่าไรนัก ยกเว้นปี 2544 ที่มีประสิทธิภาพทางด้านรายได้ดีมาก จนทำให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรโดยเฉลี่ยอยู่ในลำดับกลาง ๆ SCIB ก็เช่นเดียวกัน มีประสิทธิภาพทางด้านรายได้ดี ในปี 2544 แต่ปีอื่น ๆ นั้นประสิทธิภาพทางด้านรายได้แย่ง ดังนั้น การที่ธนาคารมีประสิทธิภาพทางด้านกำไรอยู่ในลำดับที่ยอมรับได้ จึงเป็นเพราะผลจากความพยายามในการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั่นเอง ส่วน KBANK นั้น มีประสิทธิภาพทางด้านต้นทุนค่อนข้างคงที่ แต่สามารถสร้างรายได้ได้มากขึ้นเฉพาะในช่วงกลาง ๆ ของระยะเวลาที่ศึกษา ทำให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรโดยเฉลี่ยอยู่ในลำดับกลาง ๆ

สำหรับ UOB และ BT มีประสิทธิภาพทางด้านกำไรแย่งทีเดียว โดย UOB นั้นแย่งทั้งประสิทธิภาพทางด้านต้นทุน และรายได้ ส่งผลให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรแย่งไปด้วย ส่วน BT ถึงแม้จะได้พยายามบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ไม่สามารถสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น กลับลดลงอีก ทำให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรแย่ง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากฟังก์ชันต้นทุน รายได้ และกำไรควบคู่ไปด้วย ทำให้ทราบว่า การประกอบกิจการของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันได้แตกต่างไปจากในอดีตที่มีการประกอบกิจการหลัก โดยการให้สินเชื่อ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากฟังก์ชันต้นทุน พบว่าเงินกู้ยืม, รายได้ที่มีโชดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายสินทรัพย์ถาวรต่อหน่วย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับต้นทุนรวม ส่วนเงินฝาก, ค่าจ้างแรงงานต่อหน่วย และดอกเบี้ยจ่ายต่อหน่วย มีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อต้นทุนรวม ทำให้ทราบว่าภาระดำเนินงานของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยเน้นการสร้างรายได้ที่มีโชดอกเบี้ยมากขึ้น มีการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาประสิทธิภาพทางด้านบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีศักยภาพ และสามารถทำให้ต้นทุนลดลงได้ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากฟังก์ชันรายได้ พบว่า เงินให้กู้ยืม และค่าใช้จ่ายสินทรัพย์ถาวรต่อหน่วย มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับรายได้รวม ส่วนเงินฝาก, รายได้ที่มีโชดอกเบี้ย และดอกเบี้ยจ่ายต่อหน่วย มีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อรายได้รวม ทำให้ทราบว่า แต่ละธนาคารให้สินเชื่อน้อยลง โดยหันมาสร้างรายได้จากด้านอื่น ๆ มากขึ้น เห็นได้จากการลงทุนทางด้านเทคโนโลยี นอกจากจะเพิ่มความสะดวก และรวดเร็วในการให้บริการแก่ลูกค้าแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการให้มากขึ้นได้อีกด้วย สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากฟังก์ชันกำไร พบว่า ตัวแปรทุกตัว คือ เงินฝาก, เงินให้กู้ยืม, รายได้ที่มีโชดอกเบี้ย, ค่าจ้าง

แรงงานต่อหน่วย, ค่าใช้จ่ายสินทรัพย์ถาวรต่อหน่วย และดอกเบี้ยจ่ายต่อหน่วย ล้วนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับกำไรของธนาคาร เป็นการยืนยันว่าทุกธนาคารยังคงประกอบกิจการหลัก คือ การให้สินเชื่อ และยังคงสร้างรายได้ดอกเบี้ยได้เช่นเดิม แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามหากลยุทธ์ และช่องทางในการสร้างรายได้อื่น ๆ ให้มากขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาที่ได้จากการเปรียบเทียบ 2 แบบจำลอง โดยแบบจำลองที่ 1 ได้รวมรายได้ที่มีโชดดอกเบี้ยเข้าไปเป็นตัวแปรผลผลิต ส่วนแบบจำลองที่ 2 ไม่รวมรวมรายได้ที่มีโชดดอกเบี้ยเข้าไปเป็นตัวแปรผลผลิต และผลจากการเปรียบเทียบทำให้ทราบว่า ทุกธนาคารได้พยายามสร้างรายได้ที่มีโชดดอกเบี้ยให้เพิ่มขึ้น ทำให้เมื่อรวมรายได้ที่มีโชดดอกเบี้ยดังกล่าวเข้าไปในสมการแล้ว ผลการศึกษาที่ได้ชี้ให้เห็นว่า ธนาคารส่วนใหญ่มีลำดับ และค่าประสิทธิภาพในแต่ละด้านดีขึ้น

ส่วนปัจจัยที่นำมาอธิบายค่าประสิทธิภาพที่ได้นั้น พบว่า อัตราส่วนเงินทุนต่อสินทรัพย์รวม, อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิภาพทางด้านกำไร ส่วนอัตราส่วนผลต่างระหว่างรายได้ดอกเบี้ยกับค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์รวมนั้น มีความสัมพันธ์ในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพทางด้านกำไร ทำให้ทราบว่า ธนาคารที่มีความมั่นคงทางการเงินสูงกว่า คือ มีสินทรัพย์สภาพคล่องที่มาจากเงินทุนของตน จะช่วยสร้างประสิทธิภาพทางด้านกำไรได้ดีกว่า เนื่องจากไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เงินฝาก และเงินกู้ยืม นอกจากนี้ในปัจจุบันธนาคารส่วนใหญ่ได้เน้นการดำเนินงานที่ช่วยสร้างรายได้ที่มีโชดดอกเบี้ยให้มากขึ้น เพื่อทดแทนรายได้ดอกเบี้ยจากการประกอบกิจการหลักที่ส่งผลให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรลดลงจากอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และปัญหาสินเชื่อด้วยคุณภาพสำหรับอัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียต่อสินทรัพย์รวมนั้น มีผลทำให้ประสิทธิภาพทางด้านกำไรสูงขึ้น เนื่องจากการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญเสียตามความเป็นจริง จะสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงของฐานะการเงิน และผลการดำเนินงาน ทำให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการวางแผน และตัดสินใจในด้านบริหารได้อย่างถูกต้อง และเกิดกำไรสูงสุดนั่นเอง

หากพิจารณาย้อนกลับไปยังงานศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ทั้งของจรรยา ธนไพศาลกิจ (2541), ธนวิทย์ สุทธิรัตนกุล (2542) และอัจฉรา ประเสริฐบัญชาชัย (2544) จะพบว่า มีความต่อเนื่องกันในเรื่องของช่วงระยะเวลาที่ศึกษา รวมทั้งเป็นการศึกษาประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์เหมือนกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับวิทยานิพนธ์นี้ คือ ประเด็นที่ศึกษา ซึ่งจรรยา ธนไพศาลกิจ (2541) และธนวิทย์ สุทธิรัตนกุล (2542) ศึกษาการประหยัดจากขนาด และการประหยัดจากการขยาย

ขอบเขตการผลิต โดยวิทยานิพนธ์นี้ไม่ได้ศึกษาในประเด็นดังกล่าว รวมไปถึงวิธีการศึกษาก็แตกต่างกัน ซึ่งจรรยา ธนไพศาลกิจ (2541) และธนวิทย์ สุทธิรัตนกุล (2542) ประมาณค่าโดยวิธี Iterative seemingly unrelated regression estimator ส่วนอัจฉรา ประเสริฐบัญชาชัย (2544) ประมาณค่าโดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ร่วมกับอัตราส่วนทางการเงิน แต่วิทยานิพนธ์นี้ประมาณค่าโดยวิธี Stochastic Frontier Analysis (SFA) และได้นำ Hedonic Price Index มาปรับใช้ โดยวิธีการดังกล่าวจะทำให้ข้อมูลผลผลิตของแต่ละธนาคารเป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งแตกต่างจากงานศึกษาของทั้งสามท่านข้างต้นที่แยกวิเคราะห์ และเปรียบเทียบตามขนาดสินทรัพย์รวมของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยแบ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง และธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

ถึงแม้ประเด็นการศึกษา และวิธีการจะแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาที่ได้ของทั้งสามท่าน เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกันกับผลการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้แล้ว ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบธนาคารพาณิชย์ไทยได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกันตามสภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งการพิจารณางานศึกษาหลาย ๆ งานร่วมกัน ทำให้เราได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างมีระบบ ภายใต้สถานการณ์สำคัญ ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ทั้งการเปิดเสรีทางการเงิน และวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ดังจะเห็นได้ว่า ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในระบบสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทย หรือการปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจจากสาขาธนาคารต่างประเทศ มาเป็นธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยต้องปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงาน รวมทั้งปรับองค์กร และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมไปถึงการควบรวมกิจการกันเองระหว่างธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ นอกจากนี้ สิ้นเชื้อด้วยคุณภาพที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจในครั้งนั้น ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละแห่งเริ่มคำนึงถึงการสร้างรายได้ที่มีโชดอกเบี่ย ซึ่งไม่ได้มาจากการประกอบกิจการหลักมากขึ้น

จากผลการศึกษาที่ต่อเนื่อง และสอดคล้องกันดังกล่าว เป็นจุดเริ่มต้นให้วิทยานิพนธ์นี้เกิดขึ้น โดยศึกษาถึงผลกระทบของรายได้ที่มีโชดอกเบี่ย ว่ามีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างไร โดยผลการศึกษาที่ได้ พบว่า สอดคล้อง และเป็นไปตามสภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละแห่งมีรายได้ที่มีโชดอกเบี่ยเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ทำให้เมื่อนำรายได้ที่มีโชดอกเบี่ยเข้าไปเป็นตัวแปรผลผลิต ในการคำนวณหาประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย

แล้ว พบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาส่วนใหญ่ มีค่าประสิทธิภาพการดำเนินงาน รวมทั้งลำดับของค่าประสิทธิภาพดังกล่าวดีขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานศึกษาต่างประเทศของ Tortosa-Ausina (2003) และ Rogers (1998) ที่ถึงแม้จะศึกษาถึงผลกระทบของ nontraditional activities ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์คนละประเทศ โดย Tortosa-Ausina (2003) นั้น ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศสเปน ทั้งธนาคารพาณิชย์ และธนาคารออมทรัพย์ ช่วงปี 1986-1991 กับช่วงปี 1992-1997 ซึ่งเป็นช่วงผ่อนคลายการกำกับดูแลพอดี โดยแยกวิเคราะห์เป็น 2 แบบจำลอง คือ unrestricted model ที่รวม nontraditional output เป็นตัวแปรหนึ่งในการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคาร กับอีกแบบจำลองเป็น restricted model ที่ไม่รวมตัวแปรดังกล่าวไว้ใน การวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคาร ส่วนงานของ Rogers (1998) เป็นการศึกษาผลกระทบของ nontraditional activities ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ช่วงปี 1991-1995 โดยแบ่งเป็นกลุ่มธนาคารในรัฐที่อนุญาตให้ตั้งสาขาได้อย่างเสรี กับกลุ่มธนาคารในรัฐที่ถูกจำกัดในการตั้งสาขาในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อควบคุมข้อกำหนดในการตั้งสาขากายในรัฐที่แตกต่างกัน โดยวิเคราะห์แยกเป็น 2 แบบจำลองเช่นเดียวกับ Tortosa-Ausina (2003) และผลการศึกษาของ Tortosa-Ausina (2003) เมื่อเปรียบเทียบใน 2 ช่วงเวลาแล้ว พบว่า ประสิทธิภาพเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทั้งสองแบบจำลอง แตกต่างกันในทั้งสองช่วงเวลาอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงปี 1992-1997 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสำคัญของ nontraditional activities เปลี่ยนแปลงไปตลอดช่วงเวลา และมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rogers (1998) ที่พบว่าแบบจำลองที่ไม่รวม nontraditional output มีผลให้ประสิทธิภาพของธนาคารที่วัดได้ต่ำกว่าความเป็นจริง

เมื่อรายได้ที่มีโชดอกเบี่ย เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในธุรกิจธนาคาร ผู้บริหารของแต่ละธนาคาร รวมทั้งนักวิจัย และผู้สนใจต่าง ๆ ก็ควรให้ความสำคัญต่อตัวแปรที่เกี่ยวกับ nontraditional activities ในการศึกษาถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งพิจารณาประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ต้นทุน รายได้ และกำไรควบคู่กันไป เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาที่ได้จากแต่ละฟังก์ชันในแง่มุมที่แตกต่างกัน แต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยฟังก์ชันต้นทุนนั้นสามารถตีความในแง่ของความสามารถในการสร้างผลผลิต ฟังก์ชันรายได้สามารถตีความในแง่ของความสามารถในการสร้างรายได้ ส่วนฟังก์ชันกำไร สามารถตีความในแง่ของประสิทธิภาพที่แท้จริง ซึ่งเป็นผลของรายได้ และต้นทุนรวมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินประสิทธิภาพไม่ว่าในอุตสาหกรรมใดก็ตาม เพื่อให้ได้ผลการศึกษาประสิทธิภาพการ

ดำเนินงานที่ได้ชัดเจน เป็นไปตามสภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน และบริหารงานของผู้บริหารของธนาคาร รวมทั้งนักวิจัยที่สนใจในประเด็นนี้ด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบของ nontraditional activities ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทยนั้น ทำให้ได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านการดำเนินธุรกิจด้านการเงินของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง นอกเหนือไปจากการติดตามความเป็นไปทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยเอง และของเศรษฐกิจโลก ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ในแง่ของการวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของกิจการ โดยผลการศึกษาที่ได้พบว่า การนำรายได้ที่มีโชดอกเบี้ยเข้าไปเป็นตัวแปรผลผลิตในการศึกษาด้วยนั้น ทำให้ค่าประสิทธิภาพทั้งด้านต้นทุน รายได้ และกำไร ของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการยืนยันว่า การสร้างรายได้ที่มีโชดอกเบี้ยให้เพิ่มขึ้นนั้น จะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ดังนั้น ในภาวะที่มีการแข่งขันสูงเช่นปัจจุบัน ผู้บริหารของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ควรให้ความสนใจ และเน้นกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างรายได้ที่มีโชดอกเบี้ยให้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันนี้ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งหันมาเน้นการสร้างรายได้ดังกล่าวมากขึ้น โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ และธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีผู้ถือหุ้นเป็นธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ ซึ่งได้เปรียบในเรื่องเงินทุน และล้ำหน้ามากกว่าทางด้านเทคโนโลยี

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา และแนวทางการพัฒนาการศึกษาต่อไป

วิทยานิพนธ์นี้ ศึกษาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทย ถึงแม้จะเป็นประโยชน์ แต่ก็ไม่สามารถที่จะเห็นประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบได้ เนื่องจากยังมีธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งมีบทบาท และได้ช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดจากธนาคารพาณิชย์ไทยได้มากทีเดียวในปัจจุบัน รวมถึงธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ซึ่งได้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ยังมีบริษัทเงินทุน และบริษัทหลักทรัพย์ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในระบบสถาบันการเงินที่ไม่ควรมองข้าม

แต่เนื่องจากไม่สามารถจัดหาข้อมูลทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นมาได้อย่างสมบูรณ์ ถือเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งในการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ซึ่งหากได้ขยายการศึกษาให้ครอบคลุมถึงธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

และธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อยดังกล่าวแล้ว จะทำให้ได้ทราบถึงประสิทธิภาพการดำเนินงาน
ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย